

VB

ORDE VAN
VLAAMSE
BALIES

/OV

Advies

**Wetsvoorstel tot afschaffing van
de verplichte bemiddeling bij
intrafamiliaal geweld**

woensdag 17 november 2021

VB

Inleiding

Sinds de wet van 18 juni 2018 kan een rechter een bemiddeling bevelen als slechts één partij daarmee instemt, ook als dit de vermeende dader is. Het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 1734 van het Gerechtelijk Wetboek teneinde de verplichte bemiddeling uit te sluiten in geval van intrafamiliaal geweld (DOC 55-1742/001) wil voorkomen dat de slachtoffers van dergelijke misdrijven ertoe kunnen worden verplicht om deel te nemen aan een bemiddeling. De wetgever stelt dat een dergelijk bevel haaks staat op het internationaal recht, dat het de geweldplegers in staat stelt om de slachtoffers onder druk te zetten en dat de confrontatie een erg zware psychologische impact kan hebben.

De Orde van Vlaamse Balies (OVB) is een uitgesproken voorstander van alternatieve geschillenbeslechting waar dit gepast en bevorderlijk is voor beide partijen. Zij erkent dat dit in het geval van intrafamiliaal geweld niet (noodzakelijk) het geval is en steunt derhalve het achterliggende idee van het wetsvoorstel. Zij wijst desalniettemin op enkele belangrijke aandachtspunten met betrekking tot de concrete uitwerking en plaatst enkele vraagtekens bij het toepassingsgebied.

Ratio legis

Het belangrijkste argument komt uit het Verdrag van de Raad van Europa van 11 mei 2011 inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Dit zogenaamde “Verdrag van Istanbul” is sinds 2016 geratificeerd door België en stelt in artikel 48 als volgt: “De partijen nemen de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn ten behoeve van een verbod op verplichte alternatieve procedures voor geschillenregeling, met inbegrip van bemiddeling en verzoeking, ter zake van alle vormen van geweld die vallen onder de reikwijdte van dit verdrag.”

Op basis van deze bepaling acht de OVB het logisch dat het Belgisch recht in overeenstemming wordt gebracht met het internationaal recht.

De OVB toont ook begrip voor de meer psychologische argumenten. Dominantie en controle jegens het slachtoffer kan bij een bemiddeling ten koste gaan van de gelijkheid van de partijen en zo ook van de mogelijkheid om tot een billijk akkoord te komen. Hoewel we benadrukken dat dit probleem zich evenzeer kan manifesteren bij andere misdrijven en dus niet exclusief is voor intrafamiliaal geweld, kunnen we de redenering van de wetgever volgen dat de druk, de machtspositie en de eventuele dreiging binnen het gezin of het huishouden extra groot is en daarom een andere benadering noodzakelijk maakt waarbij geweldplegers niet de mogelijkheid krijgen om misbruik te maken van de bemiddeling.

Opmerkingen bij het materieel toepassingsgebied

De concrete uitwerking van het wetsvoorstel en de formulering van het nieuwe derde lid in artikel 1734, §1 van het Gerechtelijk Wetboek doen enkele vragen en opmerkingen rijzen:

1. Het nieuwe lid voorgesteld in het oorspronkelijke wetsvoorstel somt verschillende artikelen uit het Strafwetboek op waarvoor de rechter niet langer bemiddeling zou mogen bevelen. Hieruit volgt echter geenszins dat het toepassingsgebied beperkt is tot geweld in de intrafamiliale context. Dat is nochtans de insteek van de wetgever. De OVB is daarom voorstander van de omschrijving in het amendement van mevr. Zanchetta (DOC55-1742/002). Daarin wordt niet alleen uitdrukkelijk vermeld dat het om intrafamiliaal geweld moet gaan, maar wordt die term ook nog eens gedefinieerd in overeenstemming

met artikel 3 b) van het Verdrag van Istanbul. Vermits intrafamiliaal geweld tot op heden niet aan bod komt in het Strafwetboek, acht de OVB dit een nuttige toevoeging.

2. De lijst van strafrechtelijke bepalingen die de wetgever opsomt blijkt niet limitatief te zijn. Het wordt uitgebreid met "(...) of enig ander feit van psychologisch geweld". De OVB is gekant tegen het gebruik van deze bewoording. Het betreft een erg ruime term die niet in het strafrecht gedefinieerd wordt. De toelichting bij het wetsvoorstel stelt correct dat sommige vormen van psychologisch geweld gelinkt kunnen worden aan specifieke artikelen uit het Strafwetboek. Die bepalingen staan ook reeds vermeld in de lijst van artikelen opgesomd in het voorgestelde nieuwe lid. Ten behoeve van de rechtszekerheid meent de OVB dat de maatregel beperkt moet blijven tot vormen van geweld die als misdrijf omschreven worden in het Strafwetboek en beveelt derhalve aan om de aangehaalde passage te schrappen.

3. De OVB is eveneens kritisch over het gebruik van de term 'schuldig'. Het voorstel bepaalt dat de rechter geen bemiddeling mag bevelen indien één van de partijen zich ten aanzien van de andere partij schuldig maakt aan een feit zoals bedoeld in (...). De schuldvraag moet echter nog worden beoordeeld. De vraag of bemiddeling al dan niet door de rechter bevolen kan worden, zal afhangen van wat de betrokken persoon verdacht wordt en of er ernstige aanwijzingen van schuld bestaan aan één of meerdere feiten opgelijst in het artikel.

Rekening houdend met deze 3 opmerkingen, stelt de OVB volgende aangepaste wettekst voor ter invoeging van een derde lid in artikel 1734, §1 Ger.W.:

"De rechter mag geen bemiddeling bevelen indien er ernstige aanwijzingen zijn dat een van de partijen zich ten aanzien van de andere partij in de context van intrafamiliaal geweld schuldig maakt aan een feit als bedoeld in de artikelen 329, 330, 371/1, 371/2, 372 tot 374, 375, 398 tot 400, 402, 403, 405, 417bis tot 417quater, 442bis, 442ter, 442quater of 443 tot 451 van het Strafwetboek, heeft gepoogd een feit als bedoeld in de artikelen 375, 393, 394, 397 of 417bis tot 417quater van hetzelfde Wetboek.

Intrafamiliaal geweld is geweld dat wordt gepleegd binnen het gezin of het huishouden of tussen voormalige of huidige echtgenoten of partners, ongeacht of de dader in dezelfde woning als het slachtoffer verblijft of heeft verbleven."

4. Het voorstel zoals uiteengezet in de vorige paragraaf is echter afhankelijk van hoe ruim de wetgever het materieel toepassingsgebied van de nieuwe regel werkelijk beoogt en moet desgevallend nog aangepast worden. Het wetsvoorstel is namelijk niet geheel duidelijk over wanneer de gerechtelijke bemiddeling verboden zou worden bij intrafamiliaal geweld. De huidige formulering impliceert dat bemiddeling sowieso niet meer kan worden bevolen door de rechter, ook al is dit met instemming van beide partijen of zelfs op gezamenlijk verzoek. De toelichting bij het wetsvoorstel lijkt daarentegen te suggereren dat de wetgever vooral bemiddeling op verzoek of met instemming van één partij wil remediëren. In dat geval moet het voorgestelde nieuwe lid bij artikel 1734 Ger.W. ook op dit punt genuanceerd en aangepast worden. De OVB acht dit een belangrijke vraag die moet worden onderzocht. Als de druk ten gevolge van de machtsverhouding tussen beide partijen dermate groot is dat deze een oneerlijke impact kan hebben op de bemiddeling, dan kan die druk de andere partij eveneens overtuigen om in te stemmen met bemiddeling of om er zelf ook om te verzoeken.

De OVB vraagt derhalve om het toepassingsgebied op dit punt te verduidelijken en desgevallend de nodige wijzigingen door te voeren.